

פרוטוקול מס' א/37

מישיבת ועדת הכספים

שהתקיימה ביום ג', יב' בטבת תשט"ז - 27.12.1955

השתתפו:

- י. גוריי - היו"ר
- א. בהיר
- א. בקר
- ש. דיין
- י. אפרתי
- א. הרצפלד
- מ. חזבי
- ג. ליין
- י. ספיר
- י. פרדר
- מ. קלמר
- ז. סוזייב

סוזמנים:

שר האדואר י. בורג
 מר מ. בן-מנחם - המנהל הכללי של משרד הדואר
 ד"ר ג. קיסרון - היועץ המשפטי של משרד המספטים
 ש. כזק - מזכיר הוועדה

סדר-היום:

המשך הדיון בהעלאת תעריפי הדואר
 המשך הדיון על התקציב הנוסף
 הצבעות על חוק לקיום הקפן של הקנות הגנה (כספים)
 תשט"ז - 1955
הישיבה נפתחה בשעה 0900.

היו"ר י. גוריי: אנו ממשיכים בדיון על העלאת תעריפי הדואר.

ג. ליין:

מר בן-מנחם אמר שהוצאות על יחידת דואר עולות
 55.79 פרוטה. הייתי רוצה לדעת באופן בינוני כמה
 מקבלים עבור זה, מה ההכנסות מזה. משלמים 60 פרוטות בעד שליחת
 מכתב ו-25 פרוטות בשביל דברי דפוס. מה הן ההכנסות?

מר מ. בן-מנחם:

אנחנו מפסידים על זה כמעט פרוטה.

היו"ר י. גוריי:

אבקש כעת את מנהל משרד הדואר לענות על השאלות
 שנשאלו על-ידי חברי הכנסת.

ס.י.

פר.מ. בן-מנחם:

חבר הכנסת ספיר ביקש הסוואה לתעריפים של חוץ-לארץ. אתן הסוואה עם כמה ארצות בסוגים של דברי דואר שהחלטנו להעלות את מחירם ודבר דואר אחד שהיתה הצעה להעלות אותו עכשיו, אבל כפי שכבר פורסם בעתונות הוחלט לא להעלות אותו לפי דרישת שר הדואר וזו הגלויה. היא נשארה במחיר של 30 פרוטות.

ישראל מקבלת בעד מכתב 60 פרוטות; תורכיה - 95; דניה - 78; טורדיה - 88; סווייצריה - 83; אנגליה - 53; צרפת - 77; ארצות-הברית - 54; אוסטריה - 105 פרוטות. זה לפי 1.80 לירה לדולר.

גלויות: ישראל - 30 פרוטות, ובכל יתר הארצות המחיר הוא הרבה יותר גבוה: תורכיה - 63; דניה - 52; טורדיה - 70; סווייצריה - 41; אנגליה - 42; צרפת - 62; ארצות-הברית - 36; אוסטריה - 70 פרוטות לגלויה.

דברי דפוס עולים בישראל 25 פרוטה; בתורכיה - 13; דניה - 31; טורדיה - 35; סווייצריה - 21; אנגליה - 32; צרפת - 52; ארצות-הברית - 36; אוסטריה - 21 פרוטות.

אגרת אכספרט שאנו מתכוונים להעלות אותה ל-300 פרוטה עולה עכשיו 200 פרוטה; בתורכיה - 190 פרוטה; בדניה - 260 פרוטה, ובעיר אחרת בדניה - 1,300 פרוטה; טורדיה - 140 פרוטה; סווייצריה - 320; אנגליה - 126; צרפת - 258; ארצות-הברית - 360; אוסטריה - 105 פרוטה.

לפי תמונה זו מסתבר שמחוז לאנגליה וארצות-הברית, שקשה לנו להתחרות ולהשתוות אליהן, אנו נמצאים למטה מן התעריפים המקובלים. אם נאחד את מחיר מכתב עם מחיר גלויה בארץ אנו מקבלים בעד השנים יחד 90 פרוטה, בזמן שאפילו בסווייצר מקבלים בעד מכתב וגלויה 124 פרוטות. ואם נעלה את מחיר המכתב, עדיין לא נגיע לתעריף של סווייצריה.

חבר הכנסת הרצפלד טאל מדוע סירות הטלפון נמצא בירידה. הוא קבל על כך שהדואר מנתק טלפונים. על אי תשלום חשבונות. אמנם יש הרבה מתלוננים על כך, אבל אין לנו דרך אחרת.

אתן שתי דוגמאות, אחת לנושא של ניתוקים, ואחת לירידה בסירות כביכול. הקהל בדרך כלל טוען שלא מספיק לשלוח לו חשבון בעד טלפון, בחוץ לשלוח לו תזכורת שהוא לא שילם. שליחת תזכורות ל-30-40 אלף מינויים היא יקרה מאד, יש לשלוח תזכורת בדואר רשום, ודבר דואר רשום נרשם בכל מקום במאזן, כדי שאפשר יהיה פעם אם ירצו, למצוא טוב את המכתב הזה. אי אפשר לשלוח תזכורת רק מפני שהאזרח חושב שלא מספיק לו חשבון ובאותיות אדומות מודפס שאם הוא לא ישלם תוך 14 יום את החשבון הסירות יופסק. יכול להיות מקרה שאזרח אינו יכול לשלם, אז הוא צריך לבוא לדואר ולהגיד זאת, אבל הוא אפילו אינו מרגיש בחובה הזאת.

בעבר היינו עושים דבר אחר: היינו מנסים להיענות לדרישת אנשים ולשלוח למינורי ולהודיע לו. אתה לא שילמת את חשבונך, ואם לא תשלם זאת תוך 24 שעות ננתק את הטלפון. אני נוכחתי בעצמי באחד המקרים האלה, צלצלתי במסך שלוש ימים שס פעמים לאותו בית כדי להודיע. אחרי שלוש ימים מצאתי מישהו בבית, זה היה קול שלא יכולתי להבחין אם זו בת או אשה מבוגרת, אבל היא דיברה אתי והבינה. אבל איש לא בא לשלם, הטלפון נותק, ואותו בעל מינורי פנה אלי בטרוניה קשה איך ניתקו לו את הטלפון מבלי להודיע לו תחילה. כנראה שהילדה לא מסרה לו.

לעתים קודרים דברים אחרים, שאנשים אפילו אם שילמו את חשבונם, הטלפון שלהם נותק. זה קורה בכל ארץ בה יש כל כך הרבה מינויים. מן הדין שתקרה איזו תקלה.

מ.י.

אשר לסירות הטלפון - אני מבין שחבר הכנסת הרצפלד נתקל בכשלים להתקשר עם מסקים. אני רוצה לתת דוגמה אחת. ישנם ארבעה מסקים בדרום שקטורים על קו אחד, אין די כסף כדי לתת לכל אחד קו משלו. מסק יד-טרדכי מתאונן שהוא אינו מסיב קטר. הדאר שולח את מנהל סירותי הטלפון בעצמו. הוא בודק אם ומוצא שהטלפון אינו פועל. הוא החליט לבדוק את ארבעת הטלפונים, וכאשר הגיע לארז ראה שהספופרת מונחת על הסולחן, ולא על המכשיר. ואז ודאי שאי אפשר להתקשר עם אף אחד מארבעת הטלפונים האלה. זה יכול לקרות בכל מקום, אבל יש לדאוג שזה לא יהיה כך, יש לשים לב להניח את הספופרת נכון על האפרט.

מ. קלמר: לפעמים מטלפנים ל-19, וזה לוקח חמש דקות עד שהפקידה שם עונה. זה מרגיז את האזרח. הפקידות טוענות תמיד שיש להן הרבה עבודה, ואני זוכר שפעם אמרת שיש כמה פקידות עצלניות.

מר מ. גן-מנחם: אינני חושב שיכולתי לומר שהפקידות הן עצלניות. יש שעות של עומס, ובזמן כזה כל הרכוזות תפוסות. אנחנו עושים מדי פעם בפעם בדיקה, ומשתדלים שזה יהיה בסדר. אבל אילו האזרח, כאשר קורה לו דבר כזה, היה כותב לבו מכתב קצר מאוד ומודיע שבשעה זו וזו ובמקום זה וזה הוא ביקש את 19 וחיכה כך וכך זמן - אז היתה לנו אפשרות לבדוק את המקרים.

בקשר להשקעות - אני רוצה לומר שבדואר הוסקע עד עכשיו סכום של 35 מיליון לירות, מזה 20 מיליון לירות מתקציבי פיתוח ו-15 מיליון ערך המיתקנים שקיבלנו. לזה יש להוסיף את הריבית ועוד איזה סכומים, הרי מתקבל סכום גדול מאוד. ומאין ביקח את הכסף?

ש. דייין: הוויכוח העיקרי היה על כך שמעלים את מחיר המכתב הרגיל ב-20 פרוטות. אולי אפשר בכל זאת להשאיר את המחיר הקודם, כי הסדור הוא בעם הרב ששולח מכתבים ודווקא בו פוגעים. את שני הגרשים האלה תמצאו במקום אחר.

שר הדואר י. בורג: אני רוצה מצדי לענות על כמה נקודות שהתעוררו בסעת הוויכוח. אני רוצה לומר שהדיון כאן בא מתוך רצון של הדואר להיות בקשרים טובים וביחסים טובים עם ועדת הכספים. הפקודה של בתי דואר והסמכויות של הפוסט מסטר ג'נרל ודירקטור ג'נרל היא עדיין בתוקפה ואנחנו פועלים לפיה באופן בלתי תלוי בנוגע לתעריפים. כל ההכנסות וההוצאות נכנסות לתוך התקציב. ולא אכחד מפניכם: מטעמי לא היתה התלהבות יתר להעלות את התעריפים. אני הייתי שמח מאד אילו היו מתווכחים לא על שאלה בודדת או 0 או 19, אלא על הפרובלמה גופה: מה מעמדו של מסק סגור כמו הדואר בתוך תקציב המדינה, האם צריך להתייחס אליו כמו אל כל מסרד או יש לתת לו עדיפות; בתוך המסק הסגור - מה מעמדה של כל יחידה ויחידה, עד כמה הדברים יכולים להיות מובלעים בתוך התקציב הגדול. זו שאלה חמורה ששייכת לפילוסופיה של מפעלים. באמריקה הטלפון הוא עניין של חברות פרטיות שמוציאות מניות, האזרח מרוויח מזה כסף, מקבל ריבית גבוהה. מברקים - עניין של חברות פרטיות. סירותי הדואר זה עניין של המדינה בתור סירות, ולכן בתקופת הדמים הדפיציט של מסרד הדואר היה 700 מיליון דולר, ועכשיו הרפובליקנים מתפארים בזה שהם הורידו את הדפיציט הזה רק לגובה של 400 מיליון דולר לשנה. זה מוכח שבאמריקה אותם הדברים ששייכים לסקטור הפרטי מביאים רווח, או להיפך: החליטו שכל דבר שמביא רווח יעבור לסקטור הפרטי, ואותם הדברים שיש בהם הפסד - השאירו למדינה.

ולכן אני אומר לא היתה מצדי כל התלהבות להעלאת התעריפים. כל שר מעוניין שההינה לו הכנסות ובכל זאת ישאר פופולרי בעיני הציבור, אבל זה לא יכול להיות המודד. אם צריכים 113 מיליון לירות הכנסה, מוכרחים למצוא זאת בכמה מקומות וכל מסרד בתור שכזה צריך לתת את חלקו. פטור בלא כלום - אי אפשר.

מ.י.מ

כאשר האוצר פנה אלי בדבר העלאת תעריפים הצנתי שני דברים בתור תנאי: א) שלא יגעו במחיר הגלויה, כולל גלוית שורה, כי זה מצדך עממי ביותר. ב) שעד ה-31.3 האוצר לא יבוא בשום בקשה נוספת לאיזו העלאה נוספת. להעלאה זו הסכמתי אחרי משא ומתן מסויים, כי ראיתי לפני את ההוצאות ואת ההיקף של העניין.

ניקה למשל מכתבים רגילים, בלתי דרומיים, יש כאלה בחודש 2 מיליון. אמר פה מישהו שלא צריך להעלות כי אלה מכתבים שהעם כותב, הייתי מבין אילו איש אחד היה כותב 2 מיליון מכתבים לחודש. אבל אם העם כותב, זה במסווע מכתב אחד או שנים לאורך בחודש. אם כך הדבר, זה עניין של 2 או 4 גרוש לחודש, זה לא כל כך בטורח.

משהו על מכתבי אכספרס. מכתבים רגילים ודרומיים יחד זה כמעט 2.8 מיליון לחודש. דברי דפוס - 2/4 מיליון. אכספרס - 127 אלף מכתבים לחודש. אנחנו מעלים את מחיר מכתב האכספרס מ-20 ל-30 גרוש לחודש. אבל מה פשר מכתב אכספרס? חוץ מזה שהמכתב עובר את כל השלבים של מיון, החתמה, נוסע אדם באופניו אל אותה הכתובת, מוצא או לא מוצא את האיש, אז הוא צריך לנסוע טוב.

מברקים - בשגיל מברק עם מספר מלים מינימלי מקבלים 45 גרוש.

אני רוצה להגיד עוד שני משפטים. נדמה לי שכבר שנתיים שלא העלו את התעריפים, ולא יכולים לומר שבמסך שנתיים אלו שום דבר לא עלה, אם המדובר ברכב וחלקי חילוף, דלק - הכל עלה, והעלאה זו איננה בלתי מוצדקת, ולכן אם אתם מדברים פה על מקורות, אתם יכולים לתת את הסכמתכם לאקט הסוברני שהנהלת הדואר עומדת לעשות לפי דרישת האוצר.

ש. דיין: מה בקשר להצעת לגבי שני גרוש על מכתבים?

היו"ר י. גורדי: אם יקבלו את הצעתך, אז יצטרכו להעלות פי כמה את שאר התעריפים, למען יוכלו לקבל את אותה ההכנסה. וזה קשה.

י. פדרר: א) אני בעד ההעלאה.

ב) אני רוצה להעיר הערה אחת בעקבות דבריו של שר הדואר. לפי דעתי אי אפשר להגיד זה תעריף עד שלושה חודשים. זה לבטרי מוצדק לדרוש יותר, אינני רואה בזה שום אסון. אבל אני מציע שיהיה תקציב מינימום. אינני מעוניין לפטור כל מכתב. לדעתי אתה צריך לדאוג שיהיה חלק של האסורטיזציה, זה גם כן מוצדק, אבל צריכה להיות תקופה של מינימום, שנה בלי העלאות. הגרוש איננו קובע, אבל יש לזה ערך יותר פסיכולוגי. אני מציע לקחת בחשבון מינימום תקופה של שנה.

שר הדואר י. בורג: אני יכול לתת הבטחה מסוייגת, שאם ההתפתחות הכלכלית והמעמד של המטבע לא ישתנה באיזה שהוא אופן יוצא מגדר הרגיל - אין שום סיבה ושום רצון להנהלת הדואר לגבוע במסך שנה באותם התעריפים אשר אתם תאשרו היום.

י. ספיר: אני רוצה להציע הצעה בצורת שאלה. האם שר הדואר חושב שבמקום להצמיד את הדיון על התקציב הבא לדיון על ההעלאה הנוכחית מוטב להצמיד את הדיון על ההעלאה הסוצעית לדיון בתקציב הבא?

שר הדואר י. בורג: אינני רואה כאן צורך בהצמדה. המדובר פה על תקציב אנוסף.

ג. לויין: מדוע מכתבים בדואר רגיל לא מקריקה עולים 350 פרוטה, ו"איר לטר" - 180 פרוטה? בזמן שלאנגליה מכתב רגיל עולה 150 פרוטה ו"איר לטר" - 120 פרוטה?

ס.י.

מר ס. בן-מנחם:

הענין תלוי במחירי ההובלה באווירונים אשר
אותם קובע ארגון בינלאומי של חברות התעופה,
וב-1952 נקבעו סני תעריפים לארצות אירופה ושנים לארצות שמעבר לאוקיינוס.

היו"ר י. גור:

הייתי יכול לסכם את הדיון, אבל סר האוצר
ביקש במסגרת התקציב הנוסף לומר דעתו על
הענין הזה. הסיכום יבוא עתה היום, אנחנו נסכם ונודיע לכם.

אנחנו עוברים לתקציב הנוסף.

א. בהיר:

הצעתי להוסיף לתקציב הבטחון עוד 25 מיליון
לירות. אינני קובע באיזו צורה זה ייעשה.
הבעיה העומדת לפני היא בעיה יותר פסיכולוגית וטקסית. יש לנו שתי
אפשרויות: או לבקש את האוצר לפני התקציב החדש של שנת הכספים הבאה
להביא תקציב כמו שהציע חזני של תקציב בטחון של 100 מיליון לירות.
מפני שהובטח לנו שהממשלה תביא הצעה בענין זה במסגרת הדיון על התקציב
הנוסף, אני שומר לעצמי את הזכות של הצעה סופית לאחר שנשמע את הצעת
הממשלה.

דבר שני. הובטח לנו שבמסגרת הדיון על
התקציב הנוסף נשמע סקירה מקיפה בעניני הסיכון, ועל כן גם את הסעיף
הזה שמסתכם ב-17 מיליון לירות מציע שנסכם אותו לאחר שנשמע את אנשי
משרד העבודה מאגף הסיכון, ולאחר שנדע מה המצב הכללי בענין החובות
ותכנית העבודה של הסיכון. נראה לי שהסכום של 27 מיליון לירות לסיכון
אינו מספיק בהתחשב עם כל צרכי הסיכון ובהתחשב עם התקציב של השנה
הבאה. היום עוד אינני יכול להביע דעה ברורה בענין זה.

בקשר להכנסות יש לי כמה שאלות. בקשר למס
הכנסה, יש בוודאי באוצר הערכה לגבי ההכנסות מס הכנסה עד ה-1.1.56.
פה יש הצעה של 19.6 מיליון לירות נוסף על הסכום של 21 מיליון.
הייתי רוצה לדעת האם זהו הסכום המכסימלי שהאוצר חושב שייכנס לתקציב
ההכנסות של השנה הזאת או שהוא יותר מדי גדול.

עוד דבר בעניני מס, ובמס אני כולל גם
מס מותרות, מס קניה וכל הדברים הקטורים בזה. אני מחפש דרכים להגדיל
את ההכנסה, כי לי ברור שנצטרך להגדיל את ההוצאה. ואני הייתי רוצה
לפחות חלק מתקציב הבטחון של 25 מיליון לירות להכניס לתוך התקציב
הנוסף ולא לזקוף אותו רק על חשבון מס מגן. ומפני שאינני רוצה שיגעו
ב-15 מיליון הלירות שמיועדים לרזרבה ושתפקידם המוגדר הוא להקטין את
החובות, אני מחפש אפשרות של הכנסות נוספות. ואני מבקש את האוצר
להביע בפנינו את דעתו האם בינואר, פברואר ומרץ הוא רואה אפשרות -
במידה שהכנסת תאטר זאת - של גביות נוספות ושל הכנסות נוספות לפי
הספייפים. ואם לא תימצא אפשרות להקטין סכומים לדברים אחרים, אני
מבקש את האוצר להביא הצעה בנוגע לזה.

אני רוצה לסכם ולומר: עד 1.4 יצטרך תקציב
ההוצאה להסתכם ב-138 מיליון לירות מחוץ לקרן המגן, כי אינני מאמין
שבדרך של התרמה חופסית נגיע לסכום של יותר מ-25 מיליון לירות לקרן
המגן, ואינני מציע עד התקציב החדש להחליט על צורה אחרת של גביה,
אלא רק צורה של תרומות חופסיות מאורגנות ומתוכננות. ואז חסרים
לנו עוד 25 מיליון לירות שאפשר למצוא אותם או על-ידי הקטנת ההוצאות
או על-ידי הגדלת ההכנסות. בהתחשב עם כך ובהתחשב עם זה שיש לנו
דיון על הסיכון ושנחנו כולנו יודעים שהסכומים המוצעים פה אינם
מספיקים - אולי יביאו לנו הצעה להגדיל את ההכנסות או להקטין את
ההוצאות.

היו"ר י. גור:

הייתי מבין אילו חבר הוועדה בהיר היה
מציע לומר לשר האוצר: כיון שעומדת בפנינו
שאלת הבטחון, כיצד אפשר יהיה לסמן את צרכי הבטחון כבר בתחומי התקציב
הנוכחי. אנחנו מחכים להצעותיכם בענין זה כדי שנדע איך לכלכל את
מעשינו בתקציב הנוסף. אתה אומר אחרת: שאנחנו מבקשים את שר האוצר

מ.י.

להביא לנו הצעות כבר על תוספת הכנסות, כדי שאפשר יהיה להוסיף 25 מיליון לירות לתקציב הבטחון. על זה טרם החלטנו כי עוד לא קיבלנו את הסיכום של שר הבטחון והאוצר. אנחנו לא יכולים להקדים ולקבל החלטה בענין זה אלא רק לאחר שנקבל את ההצעות שלהם.

א. כהיר: יש פה בירור כללי, ואני מביע את דעתי רהיב: סלפחות 25 מיליון לירות נוספות צריך להכניס לעניני בטחון. ואני מחכה להצעות הממשלה בענין זה, יכול להיות שהממשלה תבקש 35, 40 או 20 מיליון לירות. אבל זוהי דעתי. אני תובע שבזמן שהוועדה תסכם את דעתה זה יעמוד לסיכום. ועל כן אני מבקש את יו"ר הוועדה לדרוש משר האוצר ומשר הבטחון למלא את בקשת הוועדה לפני הסיכום.

י. פרור: אני רוצה להשתדל להבהיר קצת את הנקודה הזאת. אין זה סוד שכל התקציב היתה הפתעה לא בעיטה ביותר, אבל עכשיו קורה דבר מה שאנחנו במצב מיוחד של שעת חירום, ובתקציב הנוסף זה לא בא לידי ביטוי. אם אני רואה שבתקציב הנוסף יש דאגה מיוחדת לגנים בבתי-חולים, זה שייך לתקציב נורמלי. בתקציב זה צריך להביא סכומים בקטר עם בטחון.

ועוד דבר: אני רואה כל הזמן בדאגה שמדברים רק על נשק ומזניחים איזה סעיפים שהשר נפתלי טטפל בהם: דלק, חשמל ומים. אלה הם דברים שיכולים להיות בעלי חשיבות כמו נשק.

אני בני יודע אם שר האוצר יכול לסנות את כל התקציב, אבל אנחנו יכולים לדרוש שהוא יקח מתקציב הבטחון הבא איזה סכומים עכשיו. אני מציע להסכים להרשות לשר האוצר להשתמש בסכומים מסויימים לשתי המטרות, על חשבון התקציב הבא.

השטח המעורפל ביותר הוא שטח הסיכון. אני רוצה לדעת פעם מה הן ההתחייבויות, שלא יהיה עוד פעם ויכוח ולא נדע מה להגיד. הסכום של ההתחייבויות הוא תמיד אותו. סורידים ופורידים ותמיד נשאר אותו הסכום.

אני רוצה לקבל איזה מספרים על שאלת השפעת העלאת המסים הבלתי יסירים על האינדקס. לאוצר בוודאי יש על זה חומר. זו שאלה מכוונת, ואם יש איזה חומר על כך - הייתי מבקש להביאו בפנינו.

ס. חזני: אצלי רשומה אותה שאלה, ואני מצטרף למשאלה זו. אינני מבקש לקבל זאת בכתב, מספיק שנשמע פעם בעל-פה סמה מורכב החוב של 150 מיליון לירות ובאיזו מידה הוא קטן בשנה שעברה על-ידי היתרה של התקציב הקודם.

בקטר לתקציב הנוסף אני רוצה לדעת, לפי מבנה של התקציב, אם תיכנסנה כל ההכנסות ייכנסו 15 מיליון לירות לרזרבה, החוב של הסיכונים יוקטן ב-12 מיליון. האם זה נכון שעד 31.3 צריך החוב להיות יותר קטן ב-12 מיליון לירות מצד אחד והמלאי גדול ב-15 מיליון?

לגבי מבנה ההכנסות אני רוצה להעיר: ההכנסה מסתכמת ב-54 מיליון לירות, מזה 19.5 מיליון מסם הכנסה. על זה אנחנו 11 מיליון היטלים מסויימים בקטר עם קליטת עליה, אז יש עוד 23 מיליון מסו עקיפין שונים. אינני מציע שום דבר, אבל אני מעיר זאת באופן עקרוני.

לגבי המכס על יבוא של המוסדות, זה מסתכם בחשבון שנתי בסכום רציני. אני מבקש לדעת מה ייכנס מזה עד 1.4.

מ.י.

שר האוצר ל. אשכול:

מה שאני יכול להגיד עכשיו זה שמתוך 20 מיליון לירות יישארו 2-3 מיליון. זה לא מעט, אבל זה מביא לא לבזבז, אלא ליחס יותר קל להוצאה. אם אני יודע שהמכוננית שלי עולה 5,000 לירות ולא הטיילו עליה את המסים, זו הרגשה אחרת, אז מוטב שהמשרד יודע שמכוננית עולה 10,000 לירות ולא 5,000. מלבד זאת, זה בלבול מוח לאנשי המכס.

מ. חזני:

בנוגע להוצאות, אני מתחיל בנסחון בעקבותיהם של חברי הוועדה בהיר ופרדר. אני יוצא מנקודת מוצא אחת, שעכשיו לפני התקציב החדש, לפני אפריל, בשבוע זה או בעוד שבועיים, גם מטעמים מעשיים של צרכי נסחון וגם מטעמים פסיכולוגיים, צריך להיות מס מסוג מיוחד ללא קשר עם תקציב, לא זה ולא החדש. אני אומר: 85 מיליון לירות זה 5% של ההכנסה הלאומית, אז 25% מכניסים בחשבון קרן מגן, זה עוד 60 מיליון לירות. המס צריך להכניס עכשיו עוד 60 מיליון לירות למטרות מגן.

שר האוצר ל. אשכול:

בהתייבויות יש לנו 12.5 מיליון; במזומנים - אנחנו מתקרבים ל-7 מיליון.

מ. חזני:

בגיד 60 מיליון לירות תוך 6 חודשים; 10 מיליון לירות לחודש. מה שאפשר לקמץ בתקציב הנוסף - וגם בהיר מציע זאת - בבקשה, זה יהיה למטרה זו, נעביר את זה ליזרבה, השבוע נדע מה אפשר לקמץ מתוך התקציב הזה, זה עובר למס המגן והיתר מס מיוחד.

עכשיו אם האוצר יבוא בהצעה כזאת תוך הדיון על התקציב הנוסף בכיוון של מס מגן - בבקשה, אם לאו - ועדת הכספים צריכה להציע איך לעשות זאת.

עכשיו בא בהיר ואומר: נבקש מהאוצר שהוא יציע לנו מה אפשר לקמץ מתוך 113 מיליון. אשמח על כך. נציע קודם כל קיצוץ מהתקציב הרגיל הנוסף בסכום של כ-5 מיליון לירות מתוך תקציבי המשרדים, 4.9 מיליון, מלבד התוספות הנוגעות במישרין לקליטת עליה. לעומת זאת נציע תוספת למשרד החקלאות, 600 אלף לירות בקשר לבצורת, ארבה וכו', ונציע תוספת למשרד הסעד 300 אלף ולדתות - 200 אלף. לא נציע קיצוץ במשרד החינוך והתרבות. כשניכנס לדיון ייתכן שנציע קיצוצים בתקציבי הפיתוח או לפחות הקפאה.

א. הרצפלד:

תהיה זו אולי הפעם הראשונה שתשמעו ממני דברים שאינני רגיל לומר אותם, אם כי אף פעם לא היו אצלנו דברים כתיקונם. אבל הנוקר קראתי "בדבר": צבאות ערב מכבידים עצמתם, ועוד דברים כאלה. אינני יודע איך בנייתם את התקציב שלכם. בכל יום אנחנו נמצאים במצב יותר קשה, וזה שייך לי, לשר האוצר, ליושב-הראש ולכל אחד מאתנו. דיברתי כאן בנוגע למקלטים, ולא רק על מקלטים שלי, ואני יודע שאין כסף ולא יהיו מקלטים.

כשראיתי את התקציב הזה אמרתי בכנסת מה שאמרתי. אבל מה שעורר בי קצף הוא שאתה פתאום מביא לנו תקציב דוגמת התקציב של תחילת השנה. ראיתי את תקציבי המשרדים, ואקח לדוגמה את משרד ראש הממשלה. הוסיפו לו 575 אלף לירות. מדוע זה צריך להיות דווקא עכשיו?

למר ארנון אני רוצה לומר שהוא באמת נעשה אמץ בעניין זה, אפילו הכיסוי הזה זה מעשה אמנות. כאשר אתה בא היום לכנות תקציב חדש, זה תקציב חירום. אבטלה זה חירום; שיכון זה חירום. אז כשאתה בא בתקציב נוסף שקשור באמת עם שעת חירום, כל אחד יבין זאת. אבל בתקציב של שעת חירום להקציב סכומים למשרדים השונים, זה בלתי אפשרי. זאת אפשר לעשות בתחילת השנה, ולא באמצע.

ס.י.

אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו את הלוקטוס הזה באמצע השנה להוסיף למסרדים הוצאות רגילות, זה לא בא בחשבון.

אנחנו צריכים להגיד שאנחנו צריכים כל פרוטה, אנחנו מאמינים בכל ההכנסות, ואם ההכנסה הזאת תתכסה, אז אנחנו רוצים כל פרוטה. אם תתן לי למקלטים, אני אתן פרט לכל אלה שיעזרו לי, תתן את זה לאווירון - טוב; אבל אני רוצה שידעו היטב שאנחנו היום לא יכולים לשבת בשקט ולהביט על הדברים כאילו זה בתחילת השנה ולסדר תקציבים למסרדים. את זה צריך לעשות בראש השנה.

ביחס להרבה סעיפים אני בדעה שהם קשורים עם שעת חירום. ספיר אינו חסיד גדול של קופת-חולים. שאלתי אותו בכנסת אילו היה מבטל את קופת-חולים, מה היה? כאשר היהודי הזה חושב שהלאמת קופת-חולים זה כמו הלאמת אסלג, חברת החשמל, הוא לא יודע שכל מה שיש לי בקופת-חולים זה באמת בלי המדינה. המדינה לא השתתפה בשום דבר. אני רוצה רק קימוצים. אינני בא יחד עם זה להגיד כאן שיש מקומות שדורשים הוספה, ואני לא רוצה לצאת מתוך הנחה שכל הוספה שתידרש צריכה להיות קשורה בעליה הנוספת, נבטחון. יש כעת מחשבה לסגור את העליה.

י. ספיר:

אתה פנית בדברי מוסר אלינו, אבל אינך צודק. כל הנוף בארץ הזה אינו מותאם לשעת חירום. שעת חירום הפכה להיות שעת מחרם במסרדי הממשלה. מוציאים פקידים ומכניסים פקידים. פה אנחנו עוסקים בדברים אחרים ואל נסיף מוסר.

יש לי הרושם מדברי בהיר שאנחנו מקדימים מכה לרפואה. כנראה הדבר פשוט: הממשלה מביאה לנו תקציב מסויים והוועדה בענין אחד מאוחדת בדעתה: נבטחון. אין אנחנו באים לבדוק נציגיות של ההצעות המוצעות, קודם כל מחוסר מומחיות ומתוך אסון שלא יבזבזו כסף לריק. אבל מאין לקחת את הכסף - אפשר להתווכח.

בישיבה הקודמת ישבנו והתווכחנו, וסיכמנו על דעת כל החברים שהממשלה צריכה להביא לנו הצעות מה דרוש לה בכלל, מה דרוש לה באופן דחוף ומה המינימום. דרשנו משר האוצר לתת לנו את מקורות ההכנסה המשווערים. הקדמנו את הוויכוח ללא צורך ואיבדנו את הזמן. אילו היתה הצעה לפנינו, הייתי בא בהצעה מנוסחת ואומר: אני מציע לקחת כך וכך מיליונים מפה ומשם. מישהו אחר יגיד אחרת, מתווכח על זה. אבל לשם מה הוויכוח הזה - אינני יודע.

הצעתי בפעם הקודמת לדון רק על ההכנסה ולסיים, ואחר כך לעבור להוצאות. קשה מאד לדון על תכנית ההוצאה בלי שנראה את תקציב הבטחון שאינו כלול פה. אני מציע קודם לגסור את הדיון על ההכנסות, להשיב על השאלות שנשאלו בקשר להכנסות, ואחר כך לעבור להוצאות.

היו"ר י. גורני:

כל שיטה וההגיון שלה. קודם הציע זאת, אבל החברים התנגדו. הוויכוח התפתח כפי שהתפתח, ואנחנו עומדים כבר בסיומו של הוויכוח הזה.

י. ספיר:

במסגרת אותו הוויכוח שמתנהל על הסכומים שאינם לפנינו נשמעו כמה הערות עקרוניות, ואני רוצה להביע את דעתי. לי נדמה שכאשר אנחנו דנים פה על איזו בעיה, אף פעם איננו מסצים אותה עד תומה. השאלה של בהיר היא פשוטה מאד. לנו יש מבנה של תקציב, מבנה של סידורים, יש לנו מבנה אדמיניסטרציה ציבורית, יש לנו סגולות מיוחדות לאדמיניסטרציה הציבורית. וכשאנחנו באים לדבר על תקציב, אנחנו מוכרחים פעם אחת להגיע לנקודה שנשאל את עצמנו אם אנו לא עוברים את הגבול, והבעיה היא בעיה של המסך הישראלי ושל הציבור. באותו רגע שנעבור את הגבול הזה, התוצאה תהיה הפוכה מן המצופה והמקווה. לי נראה שעברנו כבר את הגבול. מסופקני אם יש מדינה אחת בעולם שיש לה הנצאה כמו שלנו.

מ.י.

אינני יכול לתרץ את הכל בתנאים הסטוריים של העם היהודי ומדינת ישראל. אולי בתקופת הסנדס היתה לזה הצדקה, אבל לא היום. וכמו כן כאשר עומדים בפני עובדה מסויימת, יש רק דרך אחת: להטיל עוד משהו על הציבור, אם זה מס קניות, מס עקיפין, תרומה או קרן. אני מסוכנע שעברנו את הגבול.

אני אומר שנוסף לכל עומס ההיסטלים השונים המוטלים על הציבור, כמעט ואין שום אפשרות להטיל יותר. ואני רוצה להזהיר את עצמנו לא להיתפס לשיגרות של הטלות מסים. אילו היתה שכבה גדולה של בעלי יכולת שעליהם אפשר להטיל מסים בלי לפגוע בכל שכבות הביניים עד למטה - טוב. אל נרמה את עצמנו. כאשר אנחנו מציעים לסיא מסויים של מעמסה על הציבור, זה לא ענין של בעלי יכולת מצוטצטים, זה ענין של השכבות הרחבות ביותר, ובמקרה שלנו זה בקרא שכבות הביניים. אי אפשר לעשות זאת. ואם בפנינו בעיה חמורה של בטחון, צריך לעשות רפורמה. איך לעשות, מה לעשות - ברבע זה אינני יכול להציע. כי בעצם אם אני לוקח את מה שהוגש לנו - יש לי 25 מיליון מקרן המגן, יש הצעת תקציב של 113 מיליון שעליה אני סוכן להתווכח, ויש בעיה של עוד 25 מיליון. אם שר האוצר יבוא ויגיד אני מציע כך וכך - טוב. אם הוא לא מציע כלום - אני מוכן להציע.

באופן עקרוני אני שולל הטלות נוספות על הציבור. אולי צדק שר הבטחון שאמר אם תפדוף מלחמה - אז לא תהיה שאלה כזאת. אבל לעת עתה גם הוא יוצא מנקודת השקפה שאי אפשר לערער יותר מדי את המושג של הקיים אפילו לצרכי בטחון. אני מסוכנע שאם אנחנו רוצים לפתור בעיות, אי אפשר שלא לעשות רפורמה בכל מבנה התקציב הזה ועוד תקציבים.

תרשו לי לומר שאנחנו נוהגים בענין זה בצורה שרלטנית. באופן עקרוני אני קובע את דעתי בענין זה. אני מציע שנקבל את ההצעה המלאה של הממשלה על הבטחון, כמה דרוש, מאין לקחת את עודף הכסף וכו'.

ש. דיין:
מפליא במקצת ששבוע לאחר שדנו עם ועדת החוץ והבטחון על המצב הבטחוני, אנחנו שרונים בשקט כאילו לא קרה מאומה, כאילו יום יום לא מתגבר האויב וכל מה שמסביב לנו. ועדת החוץ והבטחון אמרה שיש צורך בדברים אלה ואלה, והם דחופים מאד. דובר על 34 מיליון לירות דחופים שצריך תיכף להשיג. שר האוצר לא אמר על כך דבר. איננו יודעים מה שיש ביניהם, גביח שיש דברים בנו, אבל כשאמרנו הדברים ואנחנו הופתענו מכך, הייתי בדעה שצריך להפוך את קרן המגן לקרן חובה, ולחייב אנשים לשלם. אני מביח שאפשר וצריך לעשות זאת תיכף עד ה-1.4, במסך שלושה חודשים אלה להשיג מה שהם מבקשים, 30-40 מיליון לירות. אפשר לעשות זאת עד אפריל. אם יתבעו מהעם לצורך זה - הוא יענה ויתן. בתקציב זה לא נזכר. אינני יכול להציע הצעות מעשיות איך לעשות זאת. יש דבר פשוט: הפודד הוא מס ההכנסה, להטיל מס מגן בהתאם לזה.

י. ספיר:
אני רוצה להפנות שאלתי לשר האוצר. הוא ודאי יודע מה הסיכויים בקשר עם קרן המגן. האם יש ספק שתוך תקופה מסויימת יוכלו להגיע להתחייבויות על אותם 25 מיליון הלירות?

ש. דיין:
שר הבטחון אמר שהוא חושב שאפשר להשיג 50 מיליון לירות אבל בדרך אחרת. הוא חושב על כל מיני דברים, יכול להיות שיש מחשבה שזה עלול להתבטח בהכנסות ובמסים. לא נאמר לנו כלום.

לכן אני עומד על כך שהאוצר צריך להביח לנו הצעה מעשית איך לעשות זאת במסך שלושה חודשים, ולאפשר מיד למשרד הבטחון לרכוש מה שהוא צריך לרכוש.

ס.י.

י. אפרתי:

לאחר שהובע רצון טוב ועידוד רב בישיבה המשותפת, הייתי מחכה להצעה מהאוצר ולא הייתי מתוכח יותר, כי מחובת הממשלה להציע לנו איזה דבר בענין זה. אינני רואה לבלתי אפשרי להגיע ל-50 מיליון לירות, אבל האוצר צריך לבוא בהצעה, אני גם מאמין במידה מסוימת בכוח ההתנדבות.

לא הייתי מדבר על התקציב הזה, כי אני מתחיס אליו כאל תקציב מעבר. אנחנו עומדים בעוד שלושה חודשים לפני תקציב גדול, ובמידה ידועה לא היה צורך בוויכוח. אבל חבר הוועדה חזני נתן פתחון פה לדבר על זה.

אם מישהו בא להציע הצעות מרחיקות לכת, יש גם לי הצעה שראויה לתשומת לב, ואני אינני עוסק בעניני בטחון.

בתקציב הזה נעבינו לתביעת הפער, יש פה כמה דברים שאני מתפלא אם הם שייכים לשעת חירום. בנינים לצרכים דתיים - האם זה הכרחי בתקציב של שעת חירום? או בתי מלון. אם השקיעו את הכסף, זה דבר אחר, אבל אם צריך היום להשקיע - יש עשרות ישובים צעירים אשר הם מבחינת בטחון בעלי חשיבות גדולה והם עכשיו במצב כספי חמור ביותר. מה קודם: ענינים דתיים או דברים אחרים? מה זה בני המושבים? בתקציב הזה יש לא רק מסים, יש עודפי מזון, שקיבלנו בעשרות מיליונים, היתה בצורת, מסקים השקיעו כספים, ואני הייתי לא מזמן במשרד וידוע שצריכים מיליון לירות להשקיע, ואני יודע שהיצוא החקלאי מתחיל באוקטובר ולא באפריל. בינתיים אין הון חוזר, עד שיאשרו תקציב באפריל.

אם חבר הוועדה חזני רוצה להציע קיצוצים של 4 מיליון לירות, אני בדעה שאם זה כך, מוכרחים להיענות לתביעה של משרד החקלאות שהיא לא פחות חשובה, בקשר למיליון לירות.

היור"י גורי:

אני רוצה להביא לידיעתכם מה שכתבתי לשר האוצר ושר הבטחון בענין זה, אני מבין שתבוא הצעה, כך סוכם בנוכחות שר האוצר ושר הבטחון שלאחר התייעצות תובא לנו הצעה.

שר האוצר ל. אשכול:

לא התכוונתי לתת היום הצעה, אבל אני מתפלא מדוע אנחנו לא יודעים להבדיל. על השולחן מונחים שלושה תקציבים: חשמל, בטחון ורגיל. אם כבר דנים בתקציב בטחון, זו הזדמנות מצויינת. הכניסו את הכירור על הכל יחד, ואינני בטוח שזה בריא לבירור. אני עוד לא גותן את הדבר הסופי, אני רוצה עוד לשבת עם שר הבטחון.

בדרך כלל בתקופה זו שר האוצר לא צריך להיות מעוניין להוציא יותר מדי כסף מן הארץ. אנחנו כמובן רוצים שירותים יותר טובים. אני מבדיל בין בנין ובין מעד. העליה מביאה לנו פרופורציה יותר מדי גדולה של אנשים לא יצרניים, הם לא עוברים מהר לתעשייה או חקלאות. היתר מסתובבים סביב יהודי אחר שעושה את השירותים.

אצלנו יש בוודאי גבול. אנחנו רוצים להוציא פחות, וברור שכל כמה שאנחנו מוציאים יותר, אנחנו נותנים מכה למשק. אבל אם לא תהיה ברירה - לא תהיה ברירה. אני לא ניגש לזה בנפש שטחה ביותר. פה היו חילוקי דעות. אם אני מוציא עוד 50 מיליון ומיישב בנגב - גם על זה אנשים יגיבו, ויהיו לי ונימוקים. חוץ מזה אולי לא את כל הכסף מסקיעים לפיתוח, או שזה מושקע בתכשיטים או בדולרים, אבל זה נושא לוויכוח אחר. אם אני צריך להוציא כסף ולהשקיע אותו בדברים - פרודוקטיביים, אני לא שס לזה, אין ברירה. בטבילי מקלטים, דיזלים, חשמל וטלפונים זה לא חשוב כל כך.

ס.י.

עוד דבר. אם אני אוסף 170 מיליון, או טסה כזה, אנחנו נצטרך את הכסף, ואני רוצה להגיד מדוע אני לא שש ולא להוט אחרי זה. בניח שאני מקבל 100 מיליון לירות מהאוכלוסיה, אני מוציא אותם. זה לא טוב גם מנקודת השקפה של סטביליות, של אינפלציה. אילז הייתי מוסיף עוד 100 מיליון לירות, הייתי מוציא רק 60-70 מיליון, ו-25 מיליון יישארו ברזרבה. אם דיין אמר שהוא צריך 2 מיליון, כעבור ששה חודשים הוא יבקש בשביל אותו דבר 2.5 מיליון, כי בינתיים עלו המחירים.

הענין לא פשוט. כל מיליון שיספיק היום לאיזה דבר, בעוד שלושה חודשים לא יספיק. אין לי ספק ש-25 מיליון עד סוף סרץ יהיו, אני יכול להתברות ואם כן אצטער על כך. אבל אולי.

אני רוצה לתת נסה מספרים. התחייבנו לתת לצבא עד סוף סרץ 11.8 מיליון לירות. שטעתם מהרמטכ"ל שהוא רוצה תוספת בכל חודש של 2 מיליון לירות נוספות. אז זה 12 מיליון עד אפריל, 24 מיליון לסנה הבאה, ועכשיו בא דבר שלישי שעד לפני שבוע שבועיים ידעתי שמטפלים כזה, מקלטים, מי חידום, אור חידום. אם לי השף נפתלי שזה מסתכם ב-26-26 מיליון לירות.

יש לי מספר של 13 מיליון לירות, זו רזרבה, אבל אני לכס את האמת, אני מבקש שתשימו לב לזה. את אותם 13 המיליון אני חייב בתקציב זה להכניס ולא להוציא, כדי לא לגרום לאינפלציה. אם אני רוצה 50 מיליון לירות שאני לא מוציא אותם, ועוד 75 מיליון מדברים שונים, אסור להוציא את כולם, לפחות 15 מיליון צריכים להישאר. מה שהיה פאטר תהיה הקטטורופה הגדולה ונדפים כסף, האם יהיה לו ערך אז? יכול להיות שמחר יבוא הרמטכ"ל ויגיד דברים אחרים, שהוא חשב לא נכון, אבל אני לא רואה הכרח להקדים. דיה לצרה בשעתה. אם נקבל את הפסך הזה אין לי שום ספק שיהיה לחץ עצום על כולם, ואתם תגידו תן אשראי. כל אחד יבוא וידרוס. יגידו: צריך לעבוד, לייצר, לתת אשראי - ושוב אינפלציה.

אבל אני צריך להגיד גם את החלק השני - דולרים. בדולרים הוצאנו כבר ללא כיסוי, וקודם חשבתי שהתקציב של 25 מיליון נותן לי כיסוי חוקי דולרים, אבל עכשיו אני עושה זאת לחוד. לרגלי המצב הזה הוצאנו כבר 9 מיליון דולר. עד סרץ אני רואה 14 מיליון במזומנים ו-6,5, ואחר כך עוד 23 מיליון שהרמטכ"ל טוען שחוצץ לו ציוד, ואת זה לא יוכלו לקבל בקרדיט. אני עומד פה ב-50 מיליון דולר.

אחרי כן רשמה אד.

שר האוצר ל. אשכול (המשך)

אני סבור שצד סוף מרץ נוסף לקבל מבחון
15 - 10 מיליון דולר, ויהיה מיטובי לסכומי שהוקצבו ולאלה שעומדים
להקציב בשנה זו.

י. ספיר:

התנופה בה הוחל בחו"ל מכוונת אך ורק
לגיוס אותם 25 מיליון דולר עד סוף מרץ,

ו עתה חלק מוכנית רחבה?

שר האוצר ל. אשכול:

ההכרזה היתה על גיוס 25 מיליון, ומניחים
כי אפשר יהיה לרכז עד סוף מרץ 15 - 10 מיליון.
אין לי יסוד לומר שאפשר יהיה לגייס יותר מאשר סכום זה.

כיצד לגבות את הכספים בארץ? ישבנו לא
פעם על מדוכה זו עם אנשי מס הכנסה, והי נדהמו כאשר אמרו להם את הדברים
שאמר כאן חבר-הכנסת חזני, והייתי רואה שגם אתם נדהמו את התמונה. משום
כך אני נוטה לחפש אפשרות כדי לתח אורה חוקית, באם יהיה צורך בזה ולא
יהיה מנוס מכך, לענין "קרן המגן", אלא שאינני יודע כיצד לנסח את
הדברים.

מר ארנון:

על השאלות הנוגעות לסעיפי ההכנסה ישיב
הממונה על הכנסות המדינה; אולם היו מספר
שאלות כלליות או אלו הנוגעות לסעיפי ההוצאות, שאני חייב להשיב עליהן.

חבר-הכנסה קלמר שאל מה הצליח האוצר לקצץ
מה- 113 מיליון ל"י. אני חייב להודות שהאוצר לא הצליח בכך, והוא מוכן
לשמוע הצעות בנדון.

כמה מחברי הוועדה שאלו על מה מבוטח
ההכנסה של 23 מיליון ל"י בקרן התמורה. קבלנו מארה"ב עודפי מזון
בקשר עם הבארות בסכום של 3,6 מיליון דולר, שחלקם נמכרים לפי שעה של
1,800 ל"י הדולר. בתקציב ההכנסה מופיע על כן סכום המהווה 75% מאותם
3,6 מיליון דולר. כן נחתם הסכם לקבלת עודפי מזון בסכום של 9,4 מיליון
דולר, שמחציתו ניתן כאותם תנאים כמו המענק. הכנסתו איננה 4,7 מיליון
דולר כהכנסה בתקציב הרגיל.

אנו מקבלים עודפי מזון עבור חוסמת מלאי
ולא לחצרוכת שוממת. זו אחת הסיבות מדוע אין לראות את ה-20 מיליון
בתקציב המקורי וה-15 מיליון בתקציב הנוסף ברזרבה סתמית, ומדוע אין
בסכומים אלה כדי להקטין את חוב האוצר.

קיים הסכם חדש על קבלת עודפי מזון בסכום
של 17,1 מיליון דולר, לפי תנאי המענק, שרק חלקו (לפי הערכתנו מחצית
הסכום) נקבל עד 1.4.56. יש לשער שמחצית זו נקבל
8,5 מיליון דולר.

עלי להודיע לוועדת הכספים, שבאמצעות החלק
הנותר אצל המריקאים אנו מתכוונים לבצע בימים הקרובים תכנית שכולנו
מעוניינים בה, אלא שהכספים עבורה צויין אינם מופיעים בתקציב, והיא:
הקמת מבני סילו. אני מבקש שמהוועדה תבוא הצעה (הואיל והממשלה אינה
רשאית להכניס עתה שינויים) להוסיף 3 מיליון ל"י בהכנסה ובהוצאה
עבור הקמת המחסנים הללו. בעת הכנת התקציב לא ידענו אם המריקאים
יהיו מוכנים להסכים לכך, וגם איננו יכולים להכניס סכום זה בתקציב
עד לקבלת האישור. אנו מבקשים איפוא מהוועדה להציע להכניס בתקציב
סכום של 3 מיליון ל"י מהלוואה מיוחדת כדי לתת לפעולה זו גושפנקא חוקית.

לפי הערכתנו נקבל 72 מיליון מהמענק
ו-45 מיליון ל"י ממילווה העצמאות עד 31.3.1956.

נשאלתי מדוע אי-אפשר להעביר את 4 מיליון
הל"י שנועדו לעידוד היצוא לפיתוח. אנו נושבים שעידוד היצוא, ומידה
ונותנית כספית ליצוא שומף, אינו שייך לתקציב הפיתוח. בתקציב הפיתוח
מופיעים סכומים רציניים לעידוד היצוא: הון חוזר וגם הלוואות בקשר
להבאת איוד מחו"ל למפעלים העוסקים ביצוא. במידה ונותנים הקצבות
ליצוא שומף - הרי זו הוצאה רגילה של הממשלה.

מר ארנון (המשך)

חבר-הכנסת ספיר הציע שאלה בקשר למשכורות המורית. לפי חשבון האוצר, שהוצג נמוך מחשבונו של משרד החינוך, אנו מעריכים שהשנת 1955/56 נצטרך לשלם למורית במסגרת חינוך חובה בערך 29 מיליון ל"י (אני אומר "בסדר", כי בסוף חודש יוכל לתת מספרים מדוייקים). אם נעשה השוואה לגבי ההסדר הקודם לפיו נשאו העלויות בעול 50% מהמשכורות, עדיין האשבוך הוא לטובת העיריות. (י. ספיר: יש מקומות בהם משלם משרד החינוך משלם את המיכורות בשלימותן) לעומת זאת יש עיריות המשלמות 70% - 60%. בחשבון כולל שילמן העיריות 50% מהמשכורות.

היו"ר י. גורי:

הרויכות אינו סביב המחשבה שהיתה, אלא מסביב למציאות שהיתה. הוועיית העיריית הח בעיקר המרכזית הגדולית: חיפה, תל-אביב, נחניה ורמת-גן, פרט לירושלים שהיתה כמעב מיוחד. מרכזית אלה קיבלו את הדרגה הנמוכה ביותר של השחתות, עד ל 37%. היתה תקופת ביניים של 7,5%, ולאחר מכן הונהג הסדר חדש לפיו מגילות העיריות 100% ממשכורות המורית ותמורת זו מושכת ממסלה ית ההכנסה מ- 7,5% לקופתה. את עושיית חשבון עם ארבעה מרכזים אלה אשר קיבלו 37,5%, אזי הם אריכים להוכיח ש 62,5% הנותריה הם פחות מאשר היו יכולים לקבל, אילו המשיכו לתת להם את 7,5% (למעשה 2/3 מזה) בתוספת חלקם ב"פול" הכללי. השאלה אם הם יוכלו להוכיח זאת, ואני מחיל ספק בדבר.

י. ספיר:

אם זוהי נקודת המוצא, הרי למרכזים אלה משתלה לחזור להסדר הקודם.

מר שרף:

הדבר אינו ניתן לביצוע מבחינה אדמיניסטרטיבית בגלל טשטוש התחומים. זוהי מסגרת משפטית

פיקטיבית.

היו"ר י. גורי:

אני אציע לממשלה לבחול את המסגרת המשפטית הפיקטיבית הזו, שהיא רק מאפשרת לרשויות המקומיות שלא תרצינה לגבות את המס שלא לעשות כן.

מר ארנון:

אם אני רואה את האחוז הכולל, אני יכול רק לומר שאנו משלמים עכשיו יותר.

היו"ר י. גורי:

אנו נחזור לענין.

מר ארנון:

נשאלה שאלה בקשר לבלאי הנמלים, אני חייב לומר שאנו עושים חשבון מסחרי בקשר לנמלים ולוקחים בחשבון את ההשקעות המקוריות, הרי מחבר שמה שהמדינה מקבלת. היות מהנמלים הונח טכום אנוע, אם עושים את חשבון הרבית, הון ההשקעות והבלאי.

שאלתו של חבר-הכנסת ספיר בקשר לשיכון תקבל תשובה בדיון הכללי שיוקיים על געילות השיכון.

י. ספיר:

האם הובאה בחשבון אפשרות של מילווה, דוגמת האמיטיה הפנימית של חברה השמל, כדי לממן

את ארכי הבתחון?

שר האוצר ל. אשכול:

הענין אינו נרמה לי, אם העני עצמו הרצה לנו דרך אחרת.

(אחרי-כך הצבעות על חוק לקיחת תקפן של חינוך ההגנה (טספית))

חוק לעידוד תוקף של תקנות ההגנה (כספים) תשי"ז - 1955

היו"ר י. גורי:

בבירורי שהתקיימו ביום א' נחשוררו שאלות בנוגע לצופן השימוש בחוק לעידוד השקעות הון ופירושו הלכה למעשה וכן לגבי תייריה ועוליה. נשמעו מענות מצד כמה מחברי הוועדה, שמפרשים את החוק שלא כהלכה, מכל מקום היתה מענה שהפירוש צומד בניגוד לכוננת המחוקק. אמרנו שאין לנו אפשרות להיכנס לדיון מפורט בענין זה בחומי הזמן הצומד ליושחנו, כי השבוע עלינו לתת את ההצרכה. לאחרונה נאמר שאילו נמסרה הודעה שהממשלה תשוב לדון ותצטרך לנו לברר את החלונות והמענות, הרי החברים שרוצים להכניס הצעות יהיו מוכנים להסירן. אמרתי שאשקול בדעתי את המסור הודעה כזו, ושהיא צריכה להיות גי על דעת שר האוצר והממשלה.

יש ביכולתי להציע נוסח של הודעה בזמן הבאת החוק לכנסת. אני יכול לומר, שאם המחנודים מתכוונים לכך שאפשר יהיה להכניס שינויים ותיקונים בחוק, כל עוד קיים החוק, הרי יש כמה דרכים לכך: או שהממשלה מתבקשת להכניס שינויים, או שהגר-כנסת מציע הצעת חוק או מכניס את השאלה לסדר-יומה של ועדת הכספים והיא דנה בהצעה ויכולה להציע מיוזמה היא, אפילו אם יאריכו את התקנות לששה חדשים. אני יכול להודיע - גם על דעת שר האוצר - שהממשלה תהיה מוכנה בכל עת שתוצע לה הצעה של שינויים לתיקונים לדון בהצעה לגופה; כמובן שהיא אינה מתחייבת לתוצאות הדיון. אבל אריך להיות ברור שכל עוד לא יותקנו תקנות בדרך חקיקה רגילה - אין בשום אופן לפרטן כאילו רשיון להחזיק ממבע חוץ בחו"ל, ולא להציעו למכירה לאוצר, כולל בתוכו גם רשיון לעשות בישראל עסקות בממבע חוץ ללא היתר מיוחד ונוסף מטעם האוצר.

י. ספיר:

ההצעה כי תימסר הודעה אשר תאפשר להסיר הסתייגויות היתה בנויה על הנחה מסוימת. התעוררה שאלה בנוגע לשלשה סוגים: פולה, תייר ומשקיע. אפשר היה להטמיע לשהו של שלשה חדשים מתוך הנחה מוקדמת, שמצד האוצר יש הסכמה שצריך לדון עליהם במטרה לתפש דרכים כדי להקל, והממשלה תביא הצעה בנדון. מה שהודיע עתה היו"ר - זוהי דחיה מוטלים של הרעיון.

היו"ר י. גורי:

אנו עוברים להצבעות.

ה צ ב ו ת

- הצעת חבר-הכנסת בדר שלאחרי המליה "תקנות ההגנה (כספים) 1941" יווספו המליה "למעט תקנה 3 במידה שהיא נוגעת לזהב" - לא נתקבלה הסתייגות לחבר-הכנסת בדר
- הצעת חבר-הכנסת בדר להוסיף את המליה: למעט תקנה 4 גא - לא נתקבלה הסתייגות: לחבר-הכנסת בדר.
זכות הסתייגות שמורה לחבר-הכנסת ספיר.
- הצעת חבר-הכנסת בדר להוסיף את המליה: למעט תקנה 7 - לא נתקבלה הסתייגות: לחבר-הכנסת בדר.
זכות הסתייגות שמורה לחבר-הכנסת ספיר.
- הצעת חבר-הכנסת בדר להוסיף את המליה: למעט תקנה 7א - לא נתקבלה הסתייגות לחבר-הכנסת בדר.
הצעת חבר-הכנסת בדר להוסיף את המליה: למעט תקנה 8 - לא נתקבלה הסתייגות לחבר-הכנסת בדר.
זכות הסתייגות שמורה לחבר-הכנסת ספיר.

א.ד.

הצעת חבר-הכנסת בדר להוסיף את המליצה: למעט תקנה 10(5) - לא נחקבלה
הצעת חבר-הכנסת בדר להוסיף את המליצה: למעט תקנה 10(ב) - לא נחקבלה

הסתייגות לחבר-הכנסת בדר.

י. ספיר: אני מאיע להאריך את התקנות לשלושה חדשים.

א. בהיר: אני מאיע להאריך את התקנות לשנה אחת.

ה צ ב ע ה

הצעת חבר-הכנסת ספיר - לא נחקבלה

הצעת חבר-הכנסת בהיר להאריך את התקנות לשנה אחת - נ ת ק ב ל ה

הסתייגות לחבר-הכנסת ספיר.

י. פורדר: אני מבקש להמיל על יו"ר הוועדה לבוא בדבריה עם ועדת הכנסת בנוגע לדיון על דו"ח מבקר המדינה במליצה. לי נראה שהטיפול בדו"ח לא היה מתאים ואף לא מכוון, ואינני רואה שיווצר תקדים בנדון.

היו"ר י. גורי: אני מלא התמרמרות על החלטה בנדון שהיחה בלתי הגיונית, אך אין לכן תקנה. תהיה לי הזדמנות להגיב על החלטה זו. אני מסכים כי עלינו למנוע שבעתיד יישנה מקרה כזה.

דיון על העלאת תעריפי הדאר

שר האוצר ל. אשכול: בענין העלאת תעריפי הדאר היה לי דין ודבריה לא קל עם שר הדאר, כי הוא רואה לפניו את משרדו הוא, ואילו אני חייב לאחד את הקצוות. שר הוצר הסתייע כאן במבלה אחר מראה כי גם לאחר העלאת תעריפי הדאר בישראל נמוכים מהתעריפים הקיימים בשורה שלמה של ארצות כמו: מונקיה, דניה, שוודיה, שוויץ, אנגליה וכו'. אני מבקש מאת הוועדה לאשר את העלאת המוצעת בתעריפי הדאר.

א. בקר: אין חילוקי דעות בדבר הצורך שלא תהיה העלאת תעריפי בארץ, ואני מעריך כל העלאת מבחינת השפעתה הפסיכולוגית על האוכלוסיה. האם נכון שר האוצר לדחות למשך פרק זמן של שלושה חדשים, את העלאת התעריף של משלוח מכתבים, שהוא דבר עממי, ואם יהיה צורך - נחדש את הדבר עם שנת המסכים החדשה? הייתי רוצה שחבוא נכונות כזו מצד שר האוצר.

שר האוצר ל. אשכול: בהנחה שבאפריל נחזור לענין הגלויות - אני מוכן להסכים להצעה.

היו"ר י. גורי: הוועדה אינה יכולה להתחייב לשום דבר, ואיננו יכולים לקבל את הסייג.

א. בהיר: אני מאיע לקבל את הצעת שר הדאר בדבר העלאת התעריפים כולם.

היו"ר י. גורי: האם מוכן שר האוצר להודיע, שהממשלה מוכנה לדחות את העלאת התעריפים מ-1 בינואר

ל-1 באפריל?

שר האוצר ל. אשכול: בנוסח זה - אני חוזר מההסכמה שנחתה כאילו לחבר-הכנסת בקר.

אד.

היו"ר י. גורי:

אנו עוברים להצבעה. האם הוועדה רוסמת
לפניה את הודעת הממשלה, שמהראשון בינואר,

1955, יועלו תעריפי הדאר?

מ. קלמר:

אני מאיש לדחות את ההצבעה.

היו"ר י. גורי:

בענין זה יש הסכר, שאין הממשלה מעמידה
את הוועדה במני עובדה מוגמרת, ומה שיש
בדעתה לשנות - היא מבקשת לידיעת הוועדה ושומעת את חוות-דעתה. הענין
הוא לוועדה ונתפוררו כמה שאלות. הוזמן מנהל הדאר, אשר נתן הסברות.
ביקשנו דחיה - והדבר ניתן לנו. היה ברור נוסף והדיון נסתיים.

כיוון שאין הוועדה מסכמת בנדון וכיוון
שאין היא רשאית לאשר או לקבוע תעריפים לא נשאר לנו מה לעשות בלא להודיע,
שלאחר ברור לא הגיעה ועדת הכותפים לכלל סיכור בנדון והממשלה רשאית
לפעול לפי שיקול דעתה.

י. חפיר:

האם השווה שאין מסכימים לדחות את הענין
לשבוע נוסף אומרים כי הוועדה לא סיכמה
דבר? אני תובע את זכותי להצבעה בנדון.

א. בקר:

ההצעה לדחות את ההצבעה לשבוע ימים אינה
נראית לי מבחינה קלנדרית פשוטה, ואינני
רוצה שהאדמיניסטרציה יכריע בנדון. בענין זה אין הממשלה זקוקה ליישור ועדת
הכספית, ואני מאיש להצביע על ענין אחד בלבד: להפנות את השומח-לב הממשלה
לחילופי הדברים בוועדה ולבקשה לדחות את הפרסום, לא לשבוע ימים אלא
את ההוצאה לפעל.

מ. קלמר:

ההצעה לדחות את ההצבעה לשבוע הבא היא
לגיטימית והלוח אינו קובע דבר בנדון. אני
מבקש על כן לדחות את ההצבעה על-מנת שהפרסום יידחה גם כן.

י. פורדר:

אני מציע לדחות את ההצבעה למחר בבקר.

הוחלט:

לדחות את ההצבעה בענין הודעת הממשלה על
העלאת תעריפי הדאר למחר, יוני' - 28.12.